

ресів як у природоохоронній, так і в пам'яткоохоронній сфері, що в кінцевому рахунку не забезпечує належного економічного зростання урбанізованими територіям, негативно позначається на аспектах соціальної політики та вимагає подальшого дослідження можливих шляхів забезпечення сталого розвитку.

Список використаних джерел

1. Наукові основи національної стратегії сталого розвитку України / [за наук. ред. акад. НААН України, д.е.н., проф. М. А. Хвесика]; Державна установа "Інститут економіки природокористування та сталого розвитку Національної академії наук України". Київ: ДУ ІЕПСР НАН України, 2013. 40 с.
2. Закон України "Про охорону культурної спадщини" (1805-14). *Відомості Верховної Ради України*. 2000. № 39.
3. Резніков А. В. Магдебурзьке право: українські варіації на тему європейських традицій (історико-правовий нарис): монографія / МВС України, Луган. держ. ун-т внутр. справ. Луганськ: РВВ ЛДУВС, 2006. 208 с.

Надійшла до редколегії 31.03.2017 р.

УДК 35:004:37

ІНФОРМАТИЗАЦІЯ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ ЯПОНІЇ: ДОСВІД ДЛЯ УКРАЇНИ

Краснова Н. С.,

архіваріус загального відділу,

*Харківський регіональний інститут державного управління
Національної академії державного управління при Президентові України,
м. Харків*

Розглянуто зміст понять "інформатизація" та "інформатизація освіти", визначено поняття "інформатизація загальної середньої освіти". Проаналізовано можливість адаптації досвіду інформатизації загальної середньої освіти Японії в умовах України.

Ключові слова: інформатизація, інформатизація освіти, інформатизація загальної середньої освіти.

Krasnova N. S.,

*Archivist of General Department, KRI NAPA,
Kharkiv*

INFORMATIZATION OF GENERAL SECONDARY EDUCATION IN JAPAN: EXPERIENCE FOR UKRAINE

The content the notions of 'informatization' and 'informatization of education' have been considered; the concept of 'informatization of secondary education' is defined. The possibility of adapting the experience of informatization of secondary education of Japan in the context of Ukraine has been analyzed.

Key words: informatization, informatization of education, informatization of secondary education.

Постановка проблеми. Обравши вектор євроінтеграції, Україна визнає необхідність реформування системи загальної середньої освіти, одним із чинників якої є її інформатизація. Підвищення ефективності видів діяльності в системі освіти безпосередньо залежить від створення й використання інформаційних технологій.

Метою статті є визначення поняття "інформатизація загальної середньої освіти", аналіз та можливості адаптації досвіду інформатизації загальної середньої освіти в Японії в умовах України.

© Краснова Н. С., 2017

Завданнями статті: розкрити зміст понять “інформатизація” та “інформатизація освіти”; визначити поняття “інформатизація загальної середньої освіти”; здійснити огляд інформатизації загальної середньої освіти в Японії та визначити шляхи його використання в Україні.

XXI ст. відрізняється зміною парадигми суспільних відносин, які на тлі глобального розвитку комунікативно-мережових технологій ставлять інформацію в основу науково-технічного прогресу як головний фактор сучасної динаміки розвитку суспільства. Публічне управління загальною середньою освітою в зазначених умовах не може не враховувати того факту, що учні вже перебувають у лавині цифрованого простору і є активними учасниками глобальних інформаційних процесів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання інформатизації вивчалися вітчизняними та зарубіжними вченими як з науково-методичного, так і з технологічного напрямків, але в Україні й сьогодні існує безліч проблем, пов'язаних з їх впровадженням в загальній середній освіті. Тому вивчення й застосування досвіду передових країн інформатизації в навчально-виховному процесі є актуальним і важливим.

У зв'язку з наведеним необхідно розкрити зміст таких основних понять як “інформатизація”, “інформатизація освіти”, “інформатизація загальної середньої освіти”.

Виклад основного матеріалу. В Енциклопедії теорії комунікації термін “інформатизація” має кілька значень:

- цілеспрямована політика або стратегія використання інформаційних технологій з метою сприяння соціально-економічному розвитку;
- в широкому розумінні – проникнення сучасних інформаційних і комунікаційних технологій в управлінську, виробничу та побутову сфери;
- розвиток комунікаційних технологій, збільшення інформаційних потоків, і поширення засобів масової інформації та освіти серед населення [11, с. 513].

Національною програмою інформатизації [8] наведене поняття визначається як сукупність взаємопов'язаних організаційних, правових, політичних, соціально-економічних, науково-технічних, виробничих процесів, що спрямовані на створення умов для задоволення інформаційних потреб громадян та суспільства на основі створення, розвитку і використання інформаційних систем, мереж, ресурсів та інформаційних технологій, які побудовані на основі застосування сучасної обчислювальної та комунікаційної техніки.

В освітній діяльності інформатизація більш вузьке поняття за змістом. Воно означає:

- процес забезпечення сфери освіти методологією й практикою розробки й оптимального використання сучасних засобів інформаційних й комунікативних технологій, орієнтованих на реалізацію психолого-педагогічних цілей навчання, виховання [1, с. 154];
- розробку матеріально-технічної бази та підготовку навчально-методичного комплексу нового покоління, що сприяє підвищенню ефективності та інтенсифікації навчального процесу за рахунок використання в ньому інформаційних технологій і впровадження нових методичних розробок, тобто пов'язане з розвитком інформаційно-освітнього середовища [7, с. 33-34];
- створення і використання інформаційних технологій для підвищення ефективності видів діяльності, що здійснюються в системі освіти [6];
- процес впровадження в освіту інформаційних знань, методів, технологій [5, с. 349].

Виходячи з вищезазначеного інформатизацію загальної середньої освіти визначимо як *цілеспрямоване оволодіння учасниками навчального*

процесу загальноосвітніх навчальних закладів систематизованим комплексом початково-методичних і практичних знань про інформаційно-комунікативні технології, результатом якого є його оптимізація й сприяння формуванню в учнів відповідального ставлення до життєвого самовизначення.

При цьому істотна роль належить педагогічним працівникам, від яких залежить результат досягнення мети освіти та вектор спрямування освітньої діяльності учнів у соціально унормоване русло в процесі інформатизації загальної середньої освіти.

У зв'язку з необхідністю вирішення проблем інформатизації загальної середньої освіти й створення єдиного інформаційного простору важливим є вивчення зарубіжного досвіду країн, які зарекомендували себе у світі як провідні в галузі новітніх технологій.

Однією з таких країн є Японія. Саме японські вчені К. Куракава й Т. Умезао в 1961 р. ввели в науковий обіг термін "інформатизація" (johoka). Незважаючи на конкуренцію за право першого його використання в письмових наукових працях, Японія залишається батьківщиною зазначеного терміну [12].

Інформатизацію освіти Японії, в тому числі й загальної середньої, вивчали П. Біліченко, О. Гокунь, А. Гуржій, А. Джуринський, І. Зязюн, О. Катасонова, С. Макарянц, О. Озерська, В. Оржехівський, Т. Павлова, М. Родіонов, М. Шкіль та ін.

Сучасна державна система освіти Японії бере свій початок з 1872 р., коли по всій країні урядом були створені початкові і середні школи. У 1886 р. було введено обов'язкову освіту, а в 1890 р. навчання стало безкоштовним для всіх верств населення. У 1908 р. термін обов'язкового навчання в початковій школі був продовжений до шести років, після Другої світової війни – до дев'яти років. Обов'язкове дев'ятирічне освіта включає в себе шестирічне навчання в початковій школі і трирічне – в молодшій середній школі.

Важливим етапом реформування галузі освіти в Японії можна вважати 1947 р., коли після агресивної політики Японії на Далекому Сході у Другій світовій війні окупаційна влада США поставила ультиматум японському уряду щодо конституційного закріплення відмови Японії від війни (стаття 9 Конституції Японії), а також "від загрози або застосування збройної сили як засобу вирішення міжнародних суперечок" [4, с. 443]. Зазначені обмеження детермінували вибір нової стратегії розвитку. Уряд Японії усвідомив, що інформатизація є ключовим фактором економічного та соціального розвитку. Цей період започаткував формування стереотипу про Японію як одну з провідних країн у галузі новітніх технологій. Таким чином, Японія обрала шлях до матеріального багатства через інформатизацію суспільства, створення та використання інформаційних ресурсів. З цього періоду веде відлік світова історія розвитку, інформатизації суспільства, інформаційних ресурсів і технологій. За три наступні десятиліття Японія досягла величезних успіхів.

Але, досягнувши першості, з 1970-х до 80-х рр. Японія припускалася помилок у визначенні стратегії подальшого розвитку. Прогнози щодо подальшої конкурентоспроможності країни на міжнародному рівні передбачали, що кінець періоду швидкого зростання після війни в якості обмежень промислової експансії Японії, триватиме й надалі в епоху обмежених ресурсів, або високих цін. Також керівництво країни припускало, що за наслідками війни передові промислово розвинені країни, зокрема США, зазнали непоправної шкоди і йтимуть шляхом стійкого зниження, а високий статус Японії в галузі інформаційних технологій залишатиметься непохитним [13]. Така позиція країни детермінувала акцент на більш вузькій спеціалізації в напрямку технологічних процесів і виробництва. Відбувся деякий перекис зі сфери інтелектуальної

і законодавчої в технологічну. Тому на порозі ХХІ ст. Японія змушена була змінювати державну інформаційну політику. Було визнано, що промислове суспільство перебуває перед новою хвилею технічної революції – інформаційною революцією, й усвідомлено появу в її результаті нового типу соціального суб'єкта, орієнтованого на використанні баз даних в інформаційних системах. З цього часу розпочалася боротьба за придбання і використання впливу інтелекту шляхом поширення інформації та знань.

Японський уряд усвідомив, що розвиток інформаційної інфраструктури здатний допомогти країні вийти з економічної кризи, в 1999 році офіційно проголосив початок інформаційної революції.

Внаслідок вжитих заходів у грудні 1999 р. уряд Японії затвердив програму “Millennium”, спрямовану на інформатизацію системи освіти у країні. Програма виконувалася у два етапи. Перший завершився в березні 2002 року – до мережі Інтернет було підключено всі державні середні школи, усі вчителі набули певних знань і вмінь роботи із ПК, що передбачало не викладання інформаційних технологій, а обізнаність у галузі ІКТ на рівні користувача. Завершення другого етапу було визначено на березень 2006 року. До того часу доступ до мережі Інтернет мали всі школи Японії – приватні, державні, середні та початкові. На цьому етапі всі вчителі країни повинні вільно володіти інформаційними технологіями для застосування у професійній діяльності [2].

В Японії освіта стала основною цінністю. Вона гарантує подальше працевлаштування випускників, що спонукає до серйозного ставлення школярів до отримання знань. Сьогодні процеси інформатизації загальної середньої освіти базуються на головній ідеї суспільства, коли кожен знає свій статус відносно інших і веде себе відповідно до цілей своєї групи.

Японський стиль управління заснований на іншій порівняно з європейською, корпоративною культурою, коли керівна ланка зобов'язана піклуватися про підлеглих, а ті повинні беззаперечно виконувати директиви. До зазначених відносин в соціумі дитина готується з народження. Її егоцентризм не стимулюється, навпаки, традиційно виховання та навчання здійснюється через реалізацію індивіда в соціумі, де йому доведеться провести все життя [1, с. 83]. Встановлені в японському суспільстві норми детермінують, що незважаючи на те, що після закінчення обов'язкової школи випускники можуть вступити до професійних навчальних закладів, або розпочати трудову діяльність, понад 90 % з них продовжують навчання в повній середній школі. Рівень освіти істотно високий в усіх прошарках суспільства. Державою передбачені значні витрати на наукові дослідження і розробки для створення сприятливих умов формування інтелектуального капіталу. Тому фінансування навчання в загальноосвітніх школах на порядок відрізняється від фінансування в Україні.

Й сьогодні в Японії запроваджується низка проектів у загальноосвітніх школах, серед яких “Японія інформаційних технологій для всіх”. Проектом передбачено використання в майбутньому потужного інформаційно-технологічного процесу для створення нової країни. В основі проекту розвиток інформаційно-комунікативних технологій, виникнення попиту на безліч нових навичок, включаючи здатність використовувати інформаційно-комунікативне обладнання, здатність збирати та редагувати точну інформацію з величезного потоку даних в мережі Інтернет [9].

Високий попит на програмістів на ринку праці, прогнозоване його збільшення в майбутньому та необхідність володіння навичками програмування в повсякденному житті детермінували в 2016 р. зміни в навчальних програмах японських шкіл. Міністерством освіти, культури, спорту, науки, і технологій

Японії вводиться програмування в обов'язковій дисципліні для вивчення в початковій школі з 2020 р. обов'язковою дисципліною в середній школі програмування стане з 2021 р., а в старшій школі – з 2022 р.

У початковій школі програмування викладатимуть в ігровій формі. Розроблено навчальні матеріали, наприклад, де діти пишуть програми для керування ігровими персонажами, складаючи алгоритм із своєрідних “будівельних блоків”. Уроки програмування передбачається додати до навчальних планів з дисципліни “Наука”. У деяких префектурах Японії програмування вже зараз ввели як обов'язковий предмет в початковій школі з ініціативи шкільної адміністрації, громадських організацій і компаній. Перші експерименти показали позитивний результат, і зараз зазначені префектури узагальнюють досвід для впровадження його в загальнодержавну навчальну програму.

У середній школі Міністерство освіти планує переробити і збагатити прості приклади програмування, які зараз викладають на уроках праці. У старшій школі залишать нинішні просунуті уроки програмування, але вони стануть обов'язковими [10].

Незважаючи на відсутність сьогодні в початкових програмах середніх шкіл Японії спеціальних предметів з інформаційних технологій, відмічається високий рівень володіння учнів середніх загальноосвітніх шкіл електронними засобами. Ситуація пояснюється тим, що починаючи з шкільних лав, створюється середовище, яке формує людські ресурси з високою здатністю підтримки інформаційних та телекомунікаційних технологій.

З метою реалізації стратегії управління та розвитку комп'ютерної підготовки школярів, і підвищення рівня обізнаності з питань реформування системи середньої освіти в напрямку інформатизації в освітній галузі здійснюється аналіз й удосконалення навчальних програм, заохочується використання мережі Інтернет мультимедійних навчальних матеріалів. Здійснюється розробка методичних матеріалів та програм в школах з підвищення комп'ютерної грамотності та інформаційної грамотності педагогів. Йде пошук шляхів підвищення комп'ютерної грамотності, включаючи оволодіння інформаційною технікою, яка включає можливість вибору корисної інформації та підвищення її цінності та робота над поліпшенням інформаційної грамотності в цілому.

В XXI ст. в країні розширюються межі розвитку самостійних, активних творчих людських ресурсів і передбачається, що інформатизація забезпечить імпульс для досягнення цієї мети. Країна визнає інструментами структурної реформи для забезпечення міжнародної конкурентоспроможності промисловості й поліпшення якості життя людей необхідність сприяти вільній та рівноправній конкуренції шляхом вільного використання інформаційних і телекомунікаційних послуг. З дитинства випускник школи, який знає основи програмування, має реальні можливості реалізуватися на ринку праці й інтеграції в доросле життя. Тому фундаментальною є думка про сприяння інформаційному розвитку в Японії зосередження на інформатизації освіти, в тому числі загальної середньої.

Список використаних джерел

1. Глоссарий современного образования / под общ. ред. Е. Ю. Усик; ХГУ НУА. Харьков: ХГУ НУА, 2014. 532 с.
2. Бендерезь Н. М., Карташова Л. А. Досвід навчання інформаційних технологій майбутніх учителів в Японії. Народна освіта: електронне наук. фахове вид. 2014. № 2 (23). URL: <https://repository.kristti.com.ua/handle/eiraise/462>.
3. Джурицкий А. Н. Сравнительная педагогика: учеб. пособие для студ. сред. и высш. пед. учеб. заведений. Москва: Изд. центр “Академия”, 1998. 176 с.

4. Конституции зарубежных государств: учеб. пособие / сост. В. В. Маклаков. 2-е изд., исправ. и доп. Москва: БЕК. 584 с.
5. Мойсеюк Н. Є. Педагогіка: навч. посіб. 5-те вид., доп. і перероб. Київ: Б.в., 2007. 655 с.
6. Пилипчук А. Ю. Реформування освіти та інформатизація: основні проблеми і підходи до їх вирішення. *Інформаційні технології і засоби навчання*: електронне наук. фахове вид. / гол. ред. В. Ю. Биков; Ін-т інформ. технологій і засобів навчання АПН України, Ун-т менеджменту освіти АПН України. 2008. № 1 (5). URL: <http://www.nbu.gov.ua/e-journals/ITZN/em5/emg.html>.
7. Преподавание в сети Интернет: учеб. пособие / отв. ред. В. И. Солдаткин. – Москва: Высшая шк, 2003. 792 с.
8. Про Національну програму інформатизації: Закон України від 04.02.1998 р. № 74/98-ВР. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/74/98-вр>.
9. Рожнова В. М., Біліченко П. Г. Сучасний стан інформатизації початкової та середньої освіти Японії. *Збірник наукових праць з актуальних проблем економічних наук*: матеріали конф. Харків, 2013 URL: molodyvcheny.in.ua/files/conf/ped/02dec2013/15.pdf.
10. Японские дети начнут изучать программирование с начальной школы / MIGnews. 2016. URL: http://mignews.com.ua/world/14_446094.html.
11. Encyclopedia of Communication Theory / S. W. Littlejohn, K. A. Floss; University of New Mexico. Vol. 1. USA: SAGE, 2009. 1105 p.
12. Hayashi Yujiro. Jōhōka shakai: Hado na shakai kara sofuto na shakai e. Tōkyō: Kōdansha, 1970. 187 p.
13. Kumon S. Japan as laggard in the information revolution. *The Japan Times* / GLOCOM. – 1998. URL: <http://www.glocom.ac.jp/column/1998/09/>.

Надійшла до редколегії 31.03.2017 р.

УДК 351:338.22

ДЕРЖАВНА ПІДТРИМКА РОЗВИТКУ МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА: ВІТЧИЗНЯНИЙ ТА ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД

Поліщук Г. О.,

*аспірант кафедри державного управління і місцевого самоврядування,
Одеський регіональний інститут державного управління
Національної академії державного управління при Президентові України,
м. Одеса*

Зроблено аналіз сучасного стану розвитку малого підприємництва в Україні, міжнародного іміджу країни та її місця в міжнародному бізнес-середовищі. Розкрито особливості державної політики підтримки розвитку малого підприємництва в Україні та країнах Європи і США та виділено позитивний досвід, який може бути імплементований в Україні.

Ключові слова: державна політика, підтримка розвитку, мале підприємництво, стан розвитку, зарубіжний досвід.

Polishchuk H. O.,

*Postgraduate student of Public Administration and Local Self-government Department,
ORIPA NAPA, Odesa*

STATE SUPPORT OF SMALL BUSINESS: UKRAINIAN AND FOREIGN EXPERIENCE

The analysis of the current state of small business development in Ukraine, international image of the country and its place in the international business environment. Features of state policy of support small business development in Ukraine and European countries and the USA were discovered also the positive experience that can be implemented in Ukraine was allocated.

Key words: state policy, support for development, small business, the state of development, foreign experience.

© Поліщук Г. О., 2017